

FRITT ORD

**Årsregnskap
2016**

Aktivitetsregnskap for perioden 1. januar til 31. desember

	Noter	2016 (mill. kr.)	2015 (mill. kr.)
Anskaffelse av midler			
Finans- og investeringsaktiviteter			
Mottatt aksjeutbytte		10,8	1,7
Realisert gevinst ved salg av verdipapirer		55,8	123,4
Realisert tap ved salg av verdipapirer		(3,2)	(0,3)
Renteinntekter		23,5	29,8
Opp/(ned)skrivning anleggsmidler		(0,1)	(15,6)
Verdiendring finansielle instrumenter		73,2	(67,2)
Verdiendring private equity-investeringer		(0,5)	4,6
<i>Sum anskaffelse av midler</i>		159,5	76,4
Forbrukte midler			
Kostnader til anskaffelse av midler			
Forvaltningskostnad investeringsaktiviteter		3,2	3,3
Bevilgninger til oppfyllelse av formålet			
Bevilget til vedtektsfestede formål	10	75,9	95,9
Kostnader for aktiviteter som oppfyller formålet			
Seminarkostnader/egne initiativer		7,7	11,1
Lønnskostnader	11	12,5	12,2
Avskrivning på varige driftmidler	2	4,4	4,3
Annen driftskostnad	11	6,2	8,2
Sum kostnader for aktiviteter som oppfyller formålet		30,8	35,7
<i>Sum forbrukte midler</i>		109,9	134,8
Årets aktivitetsresultat		49,7	(58,4)
Overført til/(fra) annen formålskapital		49,7	(58,4)

Balanse pr. 31. desember

Eiendeler

	Noter	2016 (mill. kr)	2015 (mill. kr)
Anleggsmidler			
Formålstjenlige investeringer			
Bygg og innredninger	2	68,7	73,1
Aksjer i European Foundation House	3	7,8	7,8
<i>Sum formålstjenelige investeringer</i>		76,5	80,9
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i tilknyttede selskaper	4	151,0	116,5
Investeringer i andre selskaper	5	271,0	286,6
Formålstjenlige investeringer	7	18,3	18,3
Langsiktig fordring		1,7	7,9
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		442,0	429,2
<i>Sum anleggsmidler</i>		518,5	510,1
Omløpsmidler			
Fordringer			
Fordringer tilknyttede selskap	4	5,9	5,9
Diverse fordringer		5,6	0,2
<i>Sum fordringer</i>		11,5	6,2
Investeringer			
Markedsbaserte aksjer og aksjefond	6	1 019,6	927,1
Obligasjoner	7	1 114,5	1 112,5
Andre finansielle instrumenter	8	338,0	317,0
<i>Sum investeringer</i>		2 472,2	2 356,5
Kontanter og bankbeholdning	13	50,0	137,5
<i>Sum omløpsmidler</i>		2 533,7	2 500,2
Sum eiendeler		3 052,2	3 010,3

Balanse pr. 31. desember

Formålskapital og gjeld

	Noter	2016 (mill. kr)	2015 (mill.kr)
Formålskapital			
Grunnkapital		500,0	500,0
Annen formålskapital		2 481,7	2 432,0
<i>Sum formålskapital</i>	14	2 981,7	2 932,0
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		0,8	0,5
Skyldig offentlige avgifter		0,8	0,7
Pensjonsforpliktelse	12	1,4	1,4
Annen kortsiktig gjeld		1,7	1,5
Ikke utbetalte bevilgninger		65,8	74,2
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		70,5	78,3
Sum gjeld		70,5	78,3
Sum formålskapital og gjeld		3 052,2	3 010,3

Restforpliktelse 4,8

Grete Brochmann
Styrets leder

Christian Bjelland
Styremedlem

Guri Hjeltnes
Styremedlem

Anine Kierulf
Styremedlem

Frank Rossavik
Styremedlem

Sigrun Slaggard
Styremedlem

Bård Vegar Solhjell
Styremedlem

Knut Olav Åmås
Adm. direktør

Kontantstrømsoppstilling for perioden 1. januar til 31. desember 2016

	2016 (mill. kr)	2015 (mill. kr)
Periodens aktivetsresultat	49,7	(58,4)
Netto realisert tap/(gevinst) ved salg av verdipapirer	(52,7)	(123,0)
Urealisert verdiendring	(72,6)	48,3
Avskrivninger	4,4	4,3
Bevilget til vedtektsfestede formål	75,9	95,9
Endring i tidsavgrensninger	(11,6)	1,9
<i>Tilført fra driften</i>	(6,9)	(31,0)
Finans- og investeringsaktiviteter		
Salg aksjer/andeler/finansielle instrumenter	247,1	433,6
Kjøp aksjer/andeler/finansielle instrumenter	(243,4)	(357,8)
<i>Sum tilført fra investeringsaktiviteter</i>	3,7	75,8
Bevilgninger til oppfyllelse av formålet		
Utbetalte bevilgninger i perioden	(84,3)	(89,8)
<i>Sum utbetalt til til vedtektsfestede formål</i>	(84,3)	(89,8)
Sum likviditetsendringer i perioden	(87,5)	(45,0)
Likviditetsbeholdning pr. 01.01	137,5	182,7
Likviditetsbeholdning pr. 31.12	50,0	137,5

Noter til regnskapet

31. desember 2016

Generelt

Stiftelsen Fritt Ord er stiftet 7. juni 1974 og er en stiftelse med et ideelt, allmennyttig formål.

1. Regnskapsprinsipper

Regnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner. Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Avskrivbare driftsmidler avskrives lineært over antatt levetid. Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Likviditetsbeholdningen i kontantstrømoppstillingen omfatter kontanter, egne bankinnskudd samt bankinnskudd i mellomregning med forvalterne.

Finansielle omløpsmidler

God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner gjør et unntak fra regnskapslovens regler knyttet til finansielle investeringer. Av hensyn til brukergruppens informasjonsbehov kan finansielle investeringer regnskapsføres til virkelig verdi når følgende vilkår er oppfylt:

- (1) Investeringene er notert på børs eller administreres av en profesjonell kapitalforvalter.
- (2) Virkelig verdi av investeringene kan måles pålitelig.

Finansielle omløpsmidler er i årsregnskapet verdsatt i henhold til dette prinsippet. Børsnoterte aksjer og obligasjoner vurderes til virkelig verdi og er vurdert til børskurs pr. 31.12.16. Valutakursen er basert på Norges Banks sluttkurs pr. 31.12.16.

Finansielle anleggsmidler

Aksjer som klassifiseres som anleggsmidler er vurdert etter kostmetoden og nedskrevet for forventet tap. Ansvarlig lån vurderes etter pålydende.

Formålstjenlige lån

Lånet til Media Development Loan Fund er omklassifisert fra kortsiktig til langsiktig fordring. Avtalen ble reforhandlet i 2016. Nytt låneforfall er i mars 2019.

Valuta

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta bokføres med kursene på transaksjonstidspunktet. Beregnet ikke realisert kurstap på omløpsmidler og kortsiktig gjeld pr. 31.12. er kostnadsført etter fradrag for urealisert gevinst opp til urealisert tap innen samme valutaslag. Beregnet ikke realisert kurstap pr. 31.12. for langsiktige fordringer og gjeld kostnadsføres; urealisert kursgevinst inntektsføres ikke.

Verdiendring investeringer

Verdiendring består av følgende elementer:

- (1) Urealisert verdiendring på finansielle instrumenter og andre investeringer i løpet av siste regnskapsperiode.
- (2) Tilbakeført urealisert verdiendring på solgte finansielle instrumenter og andre investeringer. Realisert gevinst/tap viser et resultat beregnet ut fra salgssum redusert med historisk kostpris etter FIFO-prinsippet.

Bevilgninger til vedtektsfestede formål

Bevilgninger til vedtektsfestede formål kostnadsføres løpende i overensstemmelse med styrets vedtak.

Skatt

Stiftelsen Fritt Ord er en stiftelse med det ideelle formål å fremme allmennyttig virksomhet. Stiftelsen har ikke erverv som formål og er således fritatt for skatt. Dette fremgår av skattelovens § 2-32.

Noter til regnskapet 31. desember 2016

2. Bygg og innredninger

	Andel Sameiet Uranien- borgveien 2	Farringdon Road 60	Inventar	Kunst	Sum
Anskaff.kost pr 01.01.	37 100 430	67 360 662	4 308 994	431 800	109 201 886
Tilgang	0	0	0	0	0
Avgang	0	0	43 450	0	43 450
Akkumulerte avskr.	8 023 235	28 607 192	3 859 424	0	40 489 851
Bokført verdi	29 077 195	38 753 470	406 120	431 800	68 668 584
Årets avskrivninger	308 157	3 943 884	101 530	0	4 353 571
Økonomisk levetid	100 år	12 år	5 år	Uendelig	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Avskrives ikke	

Eierandel i sameiet Uranienborgveien 2 utgjør 59 %.

Farringdon Road 60 er en eiendom i London. Formålet med eiendommen er å gi rom for et senter for ytringsfrihet og litteraturdebatt basert på norsk-britisk samarbeid. Eiendommen er utleid for 12 år, og antatt restverdi ved leieperiodens utløp er 20 mill. kroner.

Investeringene er vurdert etter kostmetoden og avskrives planmessig.

3. Aksjer i European Foundation House

	Anskaffelses- tidpunkt	Forr.kontor	Eierandel/ Stemmerett	Balanseført verdi
European Foundation House	28.04.2011	Brussel	16,67 %	7 830 000

Noter til regnskapet

31. desember 2016

4. Investeringer i tilknyttede selskaper

Investeringer i tilknyttede selskaper

	Anskaffelses- tidspunkt	Forr.kontor	Eierandel/ Stemmerett	Balanseført verdi
TKV Invest AS	2008	Oslo	44,69 %	20 000 000
Cernova AS	2005	Bergen	34,00 %	100 000 000
Snøhetta AS	2016	Oslo	20,00 %	30 990 490
Sum investeringer i tilknyttede selskaper				150 990 490

Under gitte betingelser har Stiftelsen Fritt Ord en forpliktelse til å yte ytterligere kapitalinnskudd på kr 13 400 000 i TKV Invest AS. Investeringene er vurdert etter kostmetoden og nedskrevet for forventet tap.

Fordringer på tilknyttede selskap

	31.12.2016	31.12.2015
TKV Invest AS	1 721 425	1 721 425
Cernova AS	4 227 560	4 227 560
Sum fordringer på tilknyttet selskap	5 948 985	5 948 985

5. Investeringer i andre selskaper

	Anskaffelses- kost	Eierandel	Balanseført verdi
Nokas AS	160 432 863	19,50 %	160 318 541
NHP Eiendom AS	75 451 500	4,78 %	75 451 500
NRP Eiendom AS	28 620 000	4,02 %	28 620 000
GEG International Ltd.	12 684 621	3,34 %	6 648 621
Sum investering i andre selskap	277 188 984		271 038 662

Investeringene er vurdert etter kostmetoden og nedskrevet for forventet tap

Noter til regnskapet

31. desember 2016

6. Markedsbaserte aksjer og aksjefond

	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Balanseført verdi
Aberdeen Eiendomsfond Norge 1	71 167 639	78 242 183	78 242 183
Buyandread AS	1 000 000	58 000	58 000
Diversified Global Equities Class A	55 000 000	67 538 657	67 538 657
Diversifiserte Norske Aksjer	77 695 774	107 120 072	107 120 072
Egerton Capital Equity Fund Class I NOK	45 000 000	58 513 498	58 513 498
Entra ASA	35 288 902	43 392 122	43 392 122
Generation Global Equity	57 053 920	159 207 846	159 207 846
KLP AksjeGlobal Indeks II	103 094 307	205 601 072	205 601 072
KLP AksjeNorge Indeks	28 240 652	61 793 847	61 793 847
KLP AksjeEuropa Indeks II	30 000 000	38 003 352	38 003 352
KLP AksjeFremvoksende markeder indeks I	47 000 000	51 852 611	51 852 611
KLP AksjeNorden Indeks	95 000 000	99 422 639	99 422 639
Nordea 1 Sicav - stable return fund	20 000 000	19 458 933	19 458 933
Skagen Kon-Tiki	20 054 891	29 404 804	29 404 804
Sum markedsbaserte aksjer	685 596 084	1 019 609 636	1 019 609 636

Noter til regnskapet

31. desember 2016

7. Obligasjoner

	Pålydende	Markeds- verdi	Balanseført verdi
Pengemarked			
Storebrand Rente+	55 396 152	54 944 802	54 944 802
DNB NOR Likviditet 20 (IV)	88 391 593	87 119 849	87 119 849
Storebrand Likviditet	96 877 091	96 705 873	96 705 873
Nordea Likviditet III	97 461 684	97 346 708	97 346 708
Norske obligasjoner			
Alfred Berg Obligasjon 1-3	52 210 812	52 642 043	52 642 043
Arctic High Return Class B	26 236 613	27 003 047	27 003 047
Cultura Sparebank 13/23	3 000 000	3 059 450	3 059 450
Danske Invest Norsk Obligasjon	62 656 261	70 217 578	70 217 578
DnB Kredittobligasjon	71 577 499	69 673 661	69 673 661
DNB Obligasjon (III)	79 556 955	73 066 554	73 066 554
Nordea Obligasjon III	92 292 419	90 827 972	90 827 972
Nordea Kreditt	57 980 633	57 453 866	57 453 866
Nordic High Return	50 000 000	55 001 236	55 001 236
Pareto Obligasjonsfelleskap	10 200 000	10 210 483	10 210 483
Utenlandske obligasjoner			
Bluebay Emrg Mkt Select Bond Fund	50 000 000	44 351 843	44 351 843
BlueBay High Yield Cor. Bond Fund	36 172 996	40 442 802	40 442 802
Bluebay Inv Grade Fond (SEB)	44 497 662	64 120 660	64 120 660
DCI Enhanced HG Credit E NOK	28 420 381	31 360 501	31 360 501
DCI Enhanced HG Floting K NOK	30 915 401	34 284 500	34 284 500
Storebrand Global Obligasjon A	20 126 943	23 666 396	23 666 396
Nordea Low Duration US High Yield Bond Fund NOK	21 980 488	31 036 585	31 036 585
Sum obligasjoner (NOK)	1 075 951 583	1 114 536 409	1 114 536 409
Media Development Loan Fund (EUR)	18 073 000	18 250 741	18 250 741
Sum formålstjenelige investeringer	18 073 000	18 250 741	18 250 741

Fordringen er omklassifisert fra kortsiktig til langsiktig f.o.m 2016. Fjorårstallet er behandlet tilsvarende.

Noter til regnskapet

31. desember 2016

8. Andre finansielle instrumenter

	Res.ført 2016	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Balanseført verdi
<i>Utenlandske aksjefond</i>				
AKO Fund Ltd		183 996 025	153 625 348	153 625 348
AKO Global Ucits Fund - Class CF		50 000 000	52 186 706	52 186 706
Sum	10 215 798	233 996 025	205 812 053	205 812 053
<i>Private Equity</i>				
Sector Speculare II Fund Class A		5 355 427	1 609 408	1 609 408
Sector Speculare IV		12 588 050	1 633 417	1 633 417
Verdane Capital VIII		17 320 506	21 614 944	21 614 944
Verdane Capital V		0	49 403	49 403
Verdane Capital IX		3 004 737	2 902 930	2 902 930
Herkules Private Equity Ltd. II		15 795 396	2 495 495	2 495 495
Herkules Private Equity Ltd. III		10 710 103	6 896 891	6 896 891
Herkules Private Equity IV		10 028 311	13 037 606	13 037 606
Norvestor IV		11 538 828	5 184 052	5 184 052
Norvestor V		13 108 071	9 505 551	9 505 551
Morgan Stanley Real Estate		1 031 416	967 453	967 453
Morgan Stanley Eurozone Office Fund		19 072 483	4 315 494	4 315 494
Northzone VIII L.P.		2 207 291	2 673 571	2 673 571
Nordic and Europe Health Investment		314 266	393 533	393 533
FSN Capital V LP		1 712 056	1 712 056	1 712 056
Argentum Investments Partners		47 857 753	57 236 694	57 236 694
Sum	454 804	171 644 694	132 228 499	132 228 499
Sum andre finansielle instrumenter	10 670 602	405 640 719	338 040 553	338 040 553

Samlet restforpliktelse knyttet til investeringer i Private Equity er 138 mill. kroner.

Noter til regnskapet

31. desember 2016

9. Finansiell risiko

Stiftelsens finansielle risiko kan i hovedsak dekomponeres til henholdsvis markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Risikoen klassifiseres som høy, moderat eller minimal.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for endringer i porteføljens verdi på grunn av endringer i renter, aksjekurser, valutakurser og kredittspreader. Stiftelsens investeringsstrategi medfører at stiftelsen statistisk sett vil få en negativ avkastning hvert 4/5. år. Markedsrisikoen klassifiseres som høy.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som følge av at utstedere av renteinstrumenter ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser. Kredittrisiko i obligasjonsporteføljen overvåkes blant annet ved bruk av kredittvurdering. Stiftelsens investeringer i obligasjoner medfører at stiftelsens kredittrisiko klassifiseres som moderat/høy.

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko er risiko for tap knyttet til at en motpart går konkurs eller på annen måte ikke kan oppfylle sine forpliktelser.

Likviditetsrisiko

Er risiko for at stiftelsen ikke vil kunne oppfylle sine forpliktelser etterhvert som de forfaller. Stiftelsen har i hovedsak bare prosjektorienterte forpliktelser som kun oppstår av styrets egne vedtak. Styret bestemmer således selv omfanget av disse forpliktelsene. Styret vurderer likviditeten som god og på grunnlag av ovennevnte klassifiseres den totale likviditetsrisiko som minimal.

10. Bevilget til vedtektsfestede formål

Bidrag vedtektsfestede formål	72 978 820
Fritt Ord Pris	400 000
Fritt Ords Honnør	200 000
Stipender	1 908 000
Pressepriser	410 038
Sum bevilgninger	75 896 858

På institusjonens hjemmeside, www.fritt-ord.no, gis detaljert oversikt over årets bevilgninger.

Noter til regnskapet

31. desember 2016

11. Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser med mer

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn og feriepenger	8 362 921	7 583 925
Premie til tjenestepensjon	1 648 055	2 150 706
Andre ytelser	325 054	347 794
Styrehonorar	1 176 885	1 061 029
Arbeidsgiveravgift	1 557 685	1 635 202
Sum lønn og sosiale kostnader	13 070 599	12 778 656
Herav seminar kostnader	599 882	575 343
Sum lønnskostnader for aktiviteter som oppfyller formålet	12 470 718	12 203 313
Gjennomsnittlig antall årsverk	9,50	9,50
Lønn og annen godtgjørelse til daglig leder:		
Premie til tjenestepensjon	220 196	212 391
Andre ytelser	19 368	17 696
Sum lønn og godtgjørelse til daglig leder	1 717 556	1 530 063
Godtgjørelse til styret		
Styrehonorar	1 252 050	1 215 000

Det er ikke gitt lån/sikkerhetsstillelse til daglig leder, styreleder eller andre nærstående parter. Det foreligger ingen avtaler for ledende ansatte eller styret om godtgjørelser utover ordinær lønn og styrehonorar.

Kostnadsført honorar til lovpålagt revisjon utgjør kr 283 437 inkl. mva.

Noter til regnskapet

31. desember 2016

12. Pensjonsforpliktelser

Stiftelsen har tegnet tjenestepensjon etter lov om foretakspensjon for alle ansatte. Denne pensjonsforpliktelsen er ikke balanseført. Videre finnes det en pensjonsforpliktelse overfor en tidligere ansatt som er balanseført med 1,4 millioner kroner.

13. Bundne bankinnskudd

Av stiftelsens totale bankinnskudd utgjør kr 532 698 bundne skattetrekksmidler.

14. Formålskapital

Grunnkapital	500 000 000
Annen formålskapital	2 431 981 273
Årets aktivitetsresultat	49 685 651
Sum formålskapital	2 981 666 924